

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Вступ. Процеси міжнародної інтеграції та трансформації європейського освітнього простору, потреба у фахівцях з високим рівнем розвитку іншомовної професійної компетентності зумовлюють необхідність розробки та впровадження нових шляхів та підходів до вирішення питання ефективного формування навичок професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою. У зв'язку з цим науковці та викладачі звертають увагу на невідповідність професійної підготовки фахівців стратегічним завданням модернізації системи вищої освіти України, відсутність стратегії саморозвитку, гнучкості, а також недостатній рівень підготовки конкурентоспроможних фахівців до швидкозмінних вимог світового ринку праці [1, 34]. При цьому наголошується на необхідності підвищення якості іншомовної підготовки у системі вищої професійної освіти, перегляду змісту навчання іноземних мов, його трансформації та інтенсифікації шляхом перерозподілу акцентів у бік розвитку всіх видів іншомовної комунікативної компетентності згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій та їх впровадження у навчальний процес значним чином змінило традиційні уявлення про освіченість та компетентність. Поряд з тим, що інформаційні технології пропонують низку нових способів формування мовних компетентностей, актуальною залишається проблема їх ефективного використання у навчальному процесі. Актуальність такої освітньої концепції пов'язана з появою такого глобального явища як Інтернет, що охоплює широкі шари суспільства і стає одним з найпотужніших і важливіших факторів його розвитку. Така модернізація системи освіти набуває особливого значення в Україні.

Постановка задачі. Соціально-економічні зміни, що нині відбуваються в Україні висувають перед вищою освітою нові завдання, реалізація яких можлива за рахунок інтенсивного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес, що зумовило виникнення та розвиток нового виду навчання – електронного (e-learning), що засноване на використанні ІКТ.

Значна кількість наукових робіт, методичних розробок та практичних пропозицій з дистанційного навчання іноземних мов, що з'явилися останнім часом, на перший погляд складають враження розробленості проблеми та успішності використання інформаційних технологій у вивченні іноземних мов. Однак, як свідчить практика, рівень впровадження електронного навчання та інформаційних технологій у вивчення іноземних мов знаходиться лише на початкових стадіях. Викладачі стикаються вже не стільки з проблемами наявності інформаційних технологій, скільки з проблемами їх оптимального застосування у навчальному процесі, яке б було зумовлено логікою навчання та сприяло підвищенню його якості [2, 43].

Бурхливий розвиток технологій, зокрема, всесвітньої мережі Інтернет з її багатьма ресурсами, пропонують сучасному викладачеві іноземної мови справжній арсенал технічних засобів навчання – веб-сайти, електронна пошта, електронні енциклопедії, блоги, вікі, подкасти, вебінари та відеоконференції, тощо. Веб-сайти мають значний дидактичний потенціал, а, отже, їх можна інтегрувати в процес навчання іноземної мови.

Результати роботи. Успіх у навчанні за допомогою комунікацій в Інтернеті доведений вченими і практиками. Нині пріоритетним є навчання з використанням кому-

нікативності, автентичності спілкування, вивчення мови в культурному контексті, автономності та інтерактивності, самостійності навчання. Особливого значення це набуває в процесі вивчення іноземних мов.

Однією з вимог, що висуваються до навчальних матеріалів, які розміщені в Інтернеті, є їхня інтерактивність. Серед важливих ознак та інструментів інтерактивної взаємодії є полілог, діалог, творчість мислення, міжсуб'єктні відносини, свобода вибору, ситуація успіху, позитивність і оптимістичність оцінювання, рефлексія та ін. Визнаючи інтерактивний підхід як перспективний напрям у сучасній дидактиці, дослідники вважають, що цей підхід підвищує ефективність навчання в процесі спілкування [3, 78].

В аспекті функціональних особливостей сучасної розвинутої інфраструктури мережі Інтернет «інтерактивність» можна розглядати як спосіб саморозвитку через Інтернет: можливість спостерігати та копіювати використання мови, взірці поведінки партнерів. Серед засобів інтерактивної комунікації в мережі Інтернет виокремлюють засоби синхронної комунікації (засоби, що дозволяють спілкуватися в режимі реального часу) і засоби асинхронної комунікації (засоби спілкування, що дозволяють обмінюватися інформацією). Поряд з голосовою поштою і голосовим форумом використовуються аудіоблоги і подкасти [3, 82].

Використання веб-сайтів є одним з найпростіших і найпотужніших засобів формування іншомовної професійної компетентності в умовах дистанційної освіти. На сайтах розташовано великий підбір інформації, що постійно оновлюється, пропонуючи широкий масив тем. Можна обирати веб-сайти, що містять інформацію для загального користувача мережею і навчальні сайти, розроблені для осіб, що вивчають іноземну мову і знаходяться на різних етапах розвитку іншомовної компетентності. Різноманітність сайтів – одномовних та багатомовних, сайтів із застосуванням мультимедіа, тих, що містять лінійний текст – дозволяє розробити безліч способів їх використання у навчальних цілях. Глобальна мережа є джерелом контенту, яке можна розглядати як спосіб виходу за межі традиційної аудиторії і забезпечення доступу до автентичного матеріалу іноземною мовою.

В умовах наявності безмежної кількості сайтів доцільно проводити певні веб-семінари серед викладачів, метою яких є поширення власного досвіду, привернення уваги колег до найбільш цікавих, з точки зору навчального процесу, сайтів мережі. Такі заходи сприятимуть обговоренню проблем, з якими стикаються викладачі у своїй роботі з джерелами мережі Інтернет, пошуку способів їх розв'язання, поширенню позитивного досвіду та економії власного часу викладачів у пошуку доцільних джерел для застосування у навчальних цілях. Такі семінари доцільно проводити з безпосередньою демонстрацією роботи сайтів та технологій їх застосування у навчальному процесі з наданням можливості викладачам безпосередньо отримати досвід роботи з ними. Інформація на рівні повідомлення часто залишається поза практичним застосуванням викладачами у своїх діяльності [4, 112].

Використання сайтів мережі Інтернет у навчальному процесі є технічно доступним, для цього потрібен лише доступ до мережі. Потужність комп'ютера та зв'язок з мережею визначає можливість використання мультимедійних сайтів, проведення відеоконференцій та чатів у синхронному режимі.

Як зауважує Гуревич Р.В. [2, 51], іншою перевагою даного засобу дистанційної освіти є відсутність необхідності постійно перебувати у зв'язку з мережею Інтернет, можна зберігати копії веб-сайтів на комп'ютері або надрукувати корисні сторінки для подальшого застосування в аудиторії. Інформація веб-сайтів може використовуватися в аудиторії у різні способи:

- як надруковані сторінки без застосування комп'ютерної техніки;
- застосування одного комп'ютера із доступом до мережі Інтернет (у даному зв'язку доцільно застосовувати проектор для створення можливості для усіх сту-

дентів бачити, що відбувається на екрані комп'ютера, а також інтерактивну дошку, що підвищить можливості взаємодії студентів з навчальним матеріалом);

- у комп'ютерній лабораторії з набором комп'ютерів, підключених до локальної та глобальної мережі.

Використання Інтернету повинно бути вмотивованим загальною логікою навчального процесу, а не як окремий вид занять, що не має нічого спільного з тим, що відбувається у щоденній навчальній діяльності.

При плануванні навчального заняття з використанням веб-сайту необхідно враховувати три етапи роботи:

1. Вступ, введення студентів у проблему. На цьому етапі необхідно запровадити види навчальної діяльності, спрямовані на підвищення інтересу до проблематики, що вивчатиметься. Формулюються цілі роботи з веб-сайтом, впроваджується необхідний лінгвістичний матеріал, тощо.
2. Етап безпосередньої роботи з веб-сайтом. Даний період часу повинен бути регламентований для виконання чітко сформульованого завдання.
3. Завершальний етап. На даному етапі студенти виконують завдання за матеріалами сайту: доповідають про знайдену інформацію, прослухане інтерв'ю, переглянутий відеоролик, тощо.

Серед завдань, що можуть бути запропоновані на завершальному етапі, виокремлюються наступні:

- розіграти у ролях прослухане інтерв'ю з наступним його аудіо / відеозаписом для аналізу на занятті;
- завдання з писемного мовлення (написання есе, листа, пропозиції, ідеї для вирішення проблеми);
- підготовка інтерв'ю для публікації у газеті, журналі;
- написання офіційного листа з лінійним викладом подій, тощо.

Запровадження сайтів у навчальний процес може носити системний характер. Замінювання традиційних навчальних матеріалів матеріалами для читання та аудіювання з веб-сайтів повинно бути вмотивованим і демонструвати ті переваги, із-за яких приєднання до мережі є обґрунтованим. При цьому необхідно брати до уваги, наскільки даний вид роботи подобається студентам, чи вони надають перевагу традиційним методам роботи.

Одночасно необхідно пам'ятати, що студенти можуть мати власні улюблені сайти, якими вони користуються для повсякденних або навчальних цілей, тому є доцільним надати можливість студентам продемонструвати їх своїм одногрупникам, а також залучити дані сайти до навчального процесу.

Для студентів на початковому рівні розвитку іншомовної комунікативної компетентності застосування веб-сайтів є можливим, однак викладачеві необхідно застосовувати сайти, які характеризуються наступними особливостями:

- сайти з простим текстом, який представлено зрозумілою мовою;
- сайти з нелінгвістичною інформацією, схемами, таблицями, які можна використати для аналізу;
- сайти, що містять суто візуальну інформацію;
- навчальні сайти з іноземних мов, призначені для студентів відповідного рівня розвитку іншомовної компетентності.

Прикладом завдання з використанням сайтів для студентів з початковим рівнем іншомовної комунікативної компетентності є наступне [4, 123].

1. Слова-запозичення.

Мета – розвиток словника, вивчення країн та мов, формування соціокультурної компетентності студентів.

Процедура проведення. На початковому етапі заняття відбувається введення студентів у тему через обговорення слів-запозичень, що існують у їх власній мові. Студенти разом заповнюють таблицю, яку можна представити на класній дошці, або у текстовому редакторі, як було описано у попередньому розділі.

Країна запозичення	Мова запозичення	Запозичене слово	Ваша країна	Ваша рідна мова	Слово у рідній мові	Англійська версія
Італія	Італійська	dilettante				dilettante
Нідерланди	Голландська	skipper				skipper

На наступному етапі студенти працюють із сайтом у парах (Студент А – Студент Б). У якості довідника використовується сайт KryssTal: Borrowed Words in English (<http://www.kryssstal.com/borrow.html>).

Студентам пропонується заповнити свою частину таблиці.

Студент А			Студент Б		
Слово	Країна	Мова	Слово	Країна	Мова
caramel			buffalo		
		Norwegian		France	
telegraph					Portuguese
	Spain		jungle		
bungalow				German	

Закінчивши свою частину таблиці, студенти повинні заповнити частину, що залишилась незаповненою, шляхом опитування свого напарника для отримання необхідної інформації.

- What language does the word 'buffalo' come from?
- What country does 'telegraph' come from?
- Can you tell me a Ukrainian word used in English?

На виконання завдань надається чітко визначений обсяг часу. Викладач виконує роль модератора або консультанта.

У якості продовження роботи у даному напрямку можна запропонувати провести студентами невеличке дослідження – проект, спрямований на виявлення англійських слів, що використовуються у їх рідному мовленні, мові телебачення, науки, техніки, тощо.

Дана методика може застосовуватись для опрацювання професійної термінології із зверненням уваги студентів на псевдоінтернаціоналізми – «хибні друзі» перекладача, які у рідній мові студента звучать так само як і англійські слова, але мають інші значення.

Науковець Кадемія М.Ю. [5, 97] вважає, що під час планування заняття з використанням веб-сайтів необхідно урахувати наступні рекомендації:

- продумати запасний план проведення заняття на випадок збою у роботі комп'ютерної техніки або порушення зв'язку з мережею Інтернет;
- використовувати досвід роботи з комп'ютерною технікою колег та студентів; залучення студентів до забезпечення роботи технічних засобів сприяє налагодженню більш відкритих стосунків, переведення спілкування з формального режиму у взаємовідносини на рівних позиціях;

- якщо передбачається використання обмеженої кількості сайтів на занятті, доцільно зберегти їх копії на робочому комп'ютері, що забезпечить здійснення запланованого, незважаючи на порушення зв'язку з мережею;
- обмежена кількість комп'ютерної техніки не є перешкодою для застосування веб-сайтів на заняттях, студенти працюватимуть краще у парах або мікрогрупах з трьох чоловік, що сприятиме: а) налагодженню продуктивних відносин та подоланню особистісних бар'єрів у спілкуванні; б) розподілу обов'язків згідно з особистісними нахилами та уміннями студентів (за рівнем іншомовної комунікативної компетентності, комп'ютерної грамотності, здібностей до розробки ідеї або дизайну, тощо); в) зниженню тривожності та активізації мотивації досягнення; ін.;
- за наявності одного комп'ютера в аудиторії студенти розподіляються у групи, які виконують завдання у дещо зміщеній послідовності, звільняючи місце біля комп'ютера наступним групам за чергою;
- викладач повинен мати можливість слідкувати за роботою кожної групи, за їх успіхами та невдачами, найбільш вдале розташування комп'ютерів в аудиторії – по периметру класу з загальним столом посередині аудиторії, що дозволить: а) групам працювати над своїм завданням, не заважаючи одна одній; б) викладачеві бачити, з яким матеріалом працюють студенти; в) після завершення роботи у мережі зібратись навколо великого стола та обговорити результати роботи;
- переконатись у тому, що студенти працюватимуть з контентом, який відповідає їх віку, розвитку та навчальним цілям, що висувуються на даному занятті.

Висновки. Підбиваючи підсумки, необхідно зазначити, що сучасний ВНЗ – це навчально-науковий виробничий комплекс, що надає освітні послуги, здійснює наукові дослідження, забезпечує підвищення кваліфікації фахівців. Використання ІКТ у навчальному процесі дозволяє оперативно надавати інформаційні ресурси, що знаходяться в мережі Інтернет, здійснювати постійний контроль за якістю підготовки, забезпечувати навчальний процес необхідними програмними продуктами та ін.

Застосування веб-сайтів є потужним ресурсом для розширення меж навчальної аудиторії через застосування нових навчальних матеріалів, розвитку інтересу студентів до іноземної мови як живого джерела, що постійно розвивається, зміщення акцентів з формування мовних навичок на їх використання для вивчення фактографічної інформації та її аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія, М.М.Козяр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р.С. – Львів: ЛДУ БЖД, – 2012. – 380с.
2. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навч. посіб. / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія, Л.С.Шевченко; за ред. Гуревича Р.С. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348с.
3. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684с.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. для студентов педагогических вузов и системы повышения квалификации педагогических кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 272с.
5. Кадемія М. Ю. Використання сервісів соціальних медіа в навчальному процесі ВНЗ: Блоги, Веб-квести, Блог-квести: навч.-метод. посіб. / О.В.Шестопалюк, В.М.Кобися. – Вид. 2-е, доповн. – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. – 236с.

Надійшла до редколегії 20.02.2017.